

علم الصواليفق

١٣

اجماع ٩٣-٨-١٩

دروس الاستاذ:
مهابي المادوي الطرابني

متقيين

• وَ سَارُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَ جَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَ
 الْأَرْضُ أَعْدَتْ لِلْمُتَقِينَ (١٣٣) الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَ
 الضَّرَّاءِ وَ الْكَاظِمِينَ الْغِيظَ وَ الْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَ اللَّهُ يُحِبُّ
 الْمُحْسِنِينَ (١٣٤) وَ الَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ
 ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفِرُوا لِذِنْبِهِمْ وَ مَنْ يَغْفِرِ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ وَ لَمْ
 يُصْرِّهُوا عَلَىٰ مَا فَعَلُوا وَ هُمْ يَعْلَمُونَ (١٣٥) أُولَئِكَ جَزَاؤُهُمْ
 مَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
 فِيهَا وَ نِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ (١٣٦)

(نموذج شماره ١)

تاريخ علم اصول الفقه

المبادى العامه

المبادى التصوريه

المبادى التصديقية
(مبانى الاجتهاد الكلامية)

المبادى الخاصه

مبادى علم اصول الفقه
العامه

مناهج علم اصول الفقه

التعامل بين علم اصول
الفقه و سایر العلوم

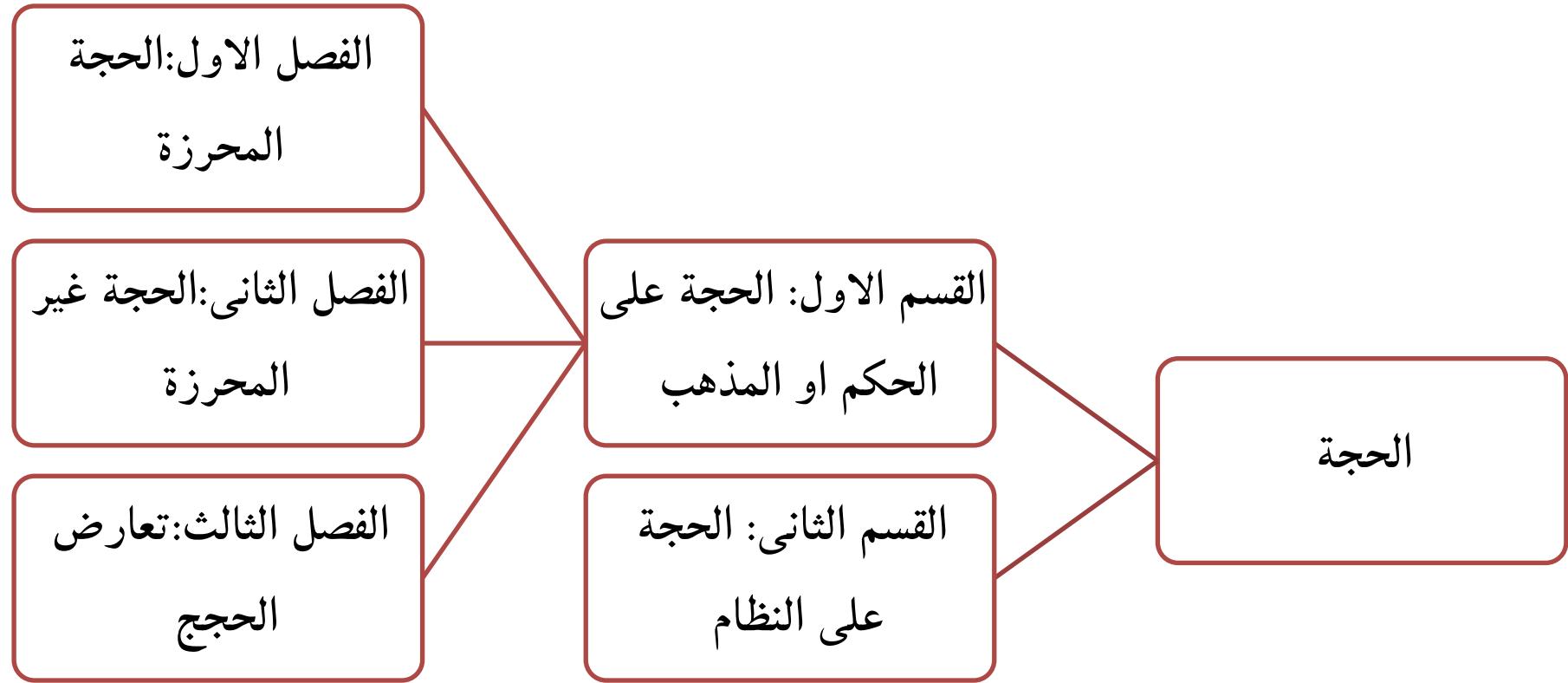
فلسفه علم
أصول الفقه

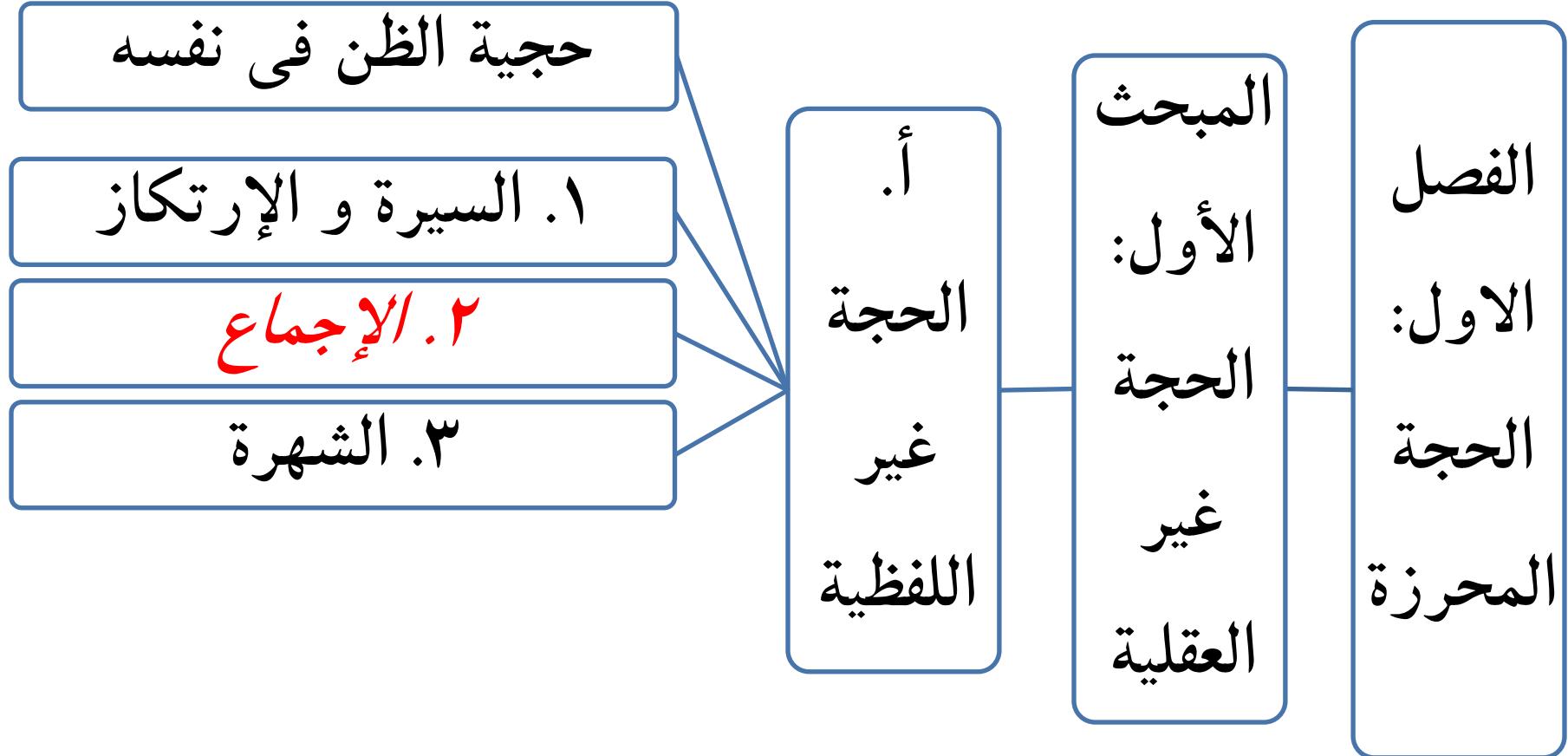
أصول الفقه

علم اصول الفقه

(نموذج شماره ٢)

علم اصول الفقه

اجماع

آیا این اتفاق
نظر فقهاء
برای ما
حجت است؟

اتفاق نظر
فقهاء در فتوا

اجماع

ملاک حجیت اجماع در نظر شیعه

کاشف قطعی از
رأی معصوم

اجماع حجت

مبانی حجیت در اجماع بسیط

1. قاعدة
لطف

2. روایات

3. ملازمہ

مبانی حجیت
اجماع

عادی بودن ملازمه در بحث اجماع

- ملازمة بین اجماع و وجود یک حجت که به لحاظ سند معتبر و به لحاظ دلالت واضح است، اتفاقی است.
- تعبیر حدس که در اجماع حدسی می‌گویند، ناظر به همین نوع ملازمه است.

عادی بودن ملازمه در بحث اجماع

• در مقابل گفته‌اند ملزمة بین تواتر و صدق، عقلی است؛

عادی بودن ملازمه در بحث اجماع

- شهید صدر
- بین توادر و صدق ملازمة عقلی وجود ندارد
- معیاری که باعث حجت توادر می‌شود و صدق مطلب متواتر را از طریق آن کشف می‌کنیم، همان حساب احتمالات است که نوعی ملازمة عادی را به دنبال دارد.

عادی بودن ملازمه در بحث اجماع

- شهید صدر
- اجماع هم همین طور است
- ملازمة بین اجماع و وجود یک حجت که به لحاظ سند معتبر و به لحاظ دلالت واضح است، عادی و بر اساس حساب احتمالات است.

عادی بودن ملازمه در بحث اجماع

منطقی و
ریاضی

الأسس المنطقية
للاستقراء

روانشناسی

یقین

موضوعی

عوامل کاهش روند تجمعی احتمالات در اجماع

1. میزان حدسی یا حسی بودن

2. مصب اجماع و تواتر

3. تأثیرپذیری ناقلین یا مجمعین از یکدیگر

4. تعداد عوامل خطا

تفاوت اجماع و تواتر
در بحث حجیت

شروط کاشفیت اجماع از سنت

1. اشتغال بر فتاوای قدماء

2. مدرکی نبودن اجماع

3. نبود ارتکاز مخالف اجماع

4. عدم استناد فتاوای مجمعین به دلیل عقل

5. خلاف احتیاط و قواعد بودن

شروط کاشفیت
اجماع از سنت

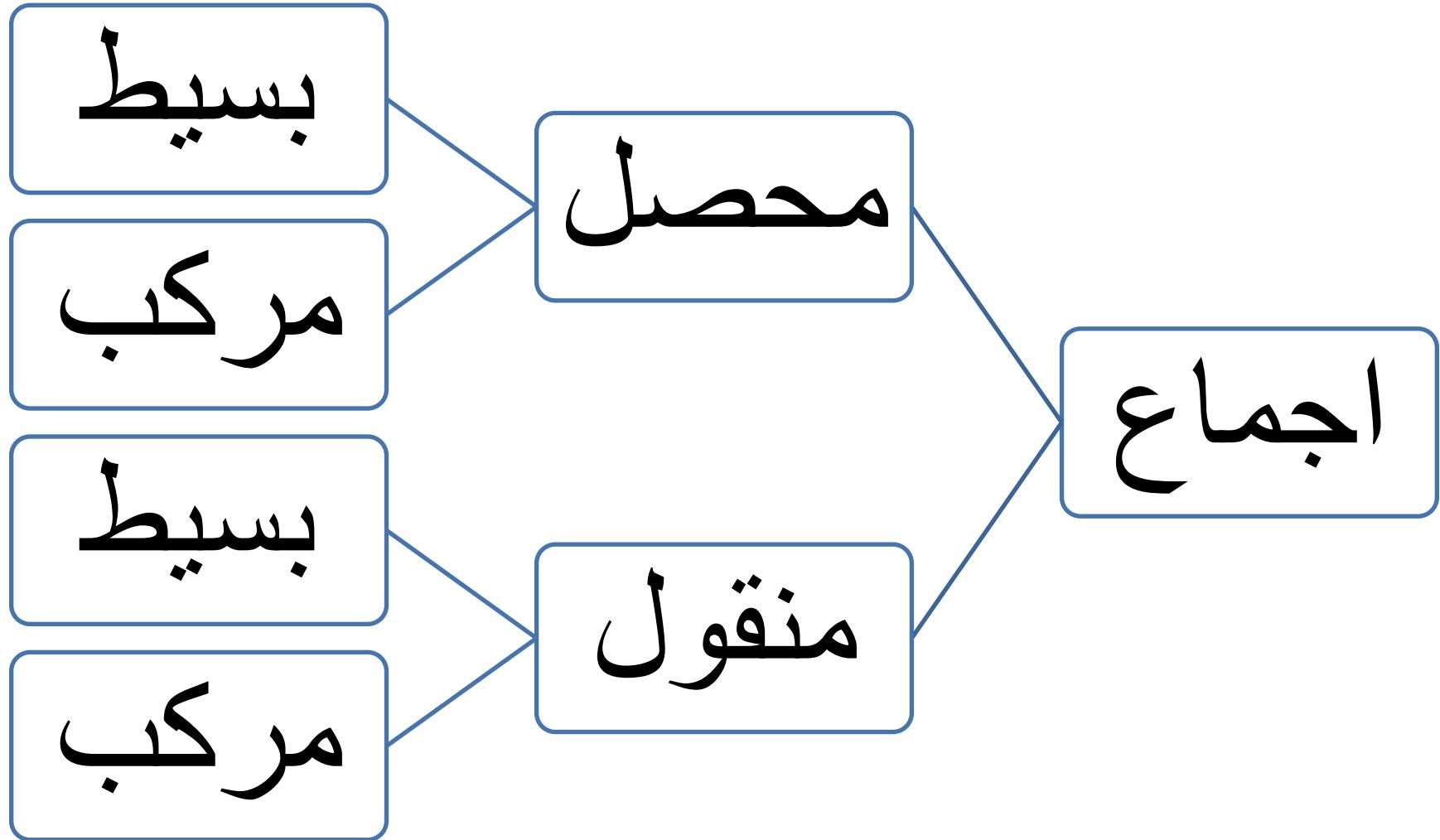
بسیط
مرکب

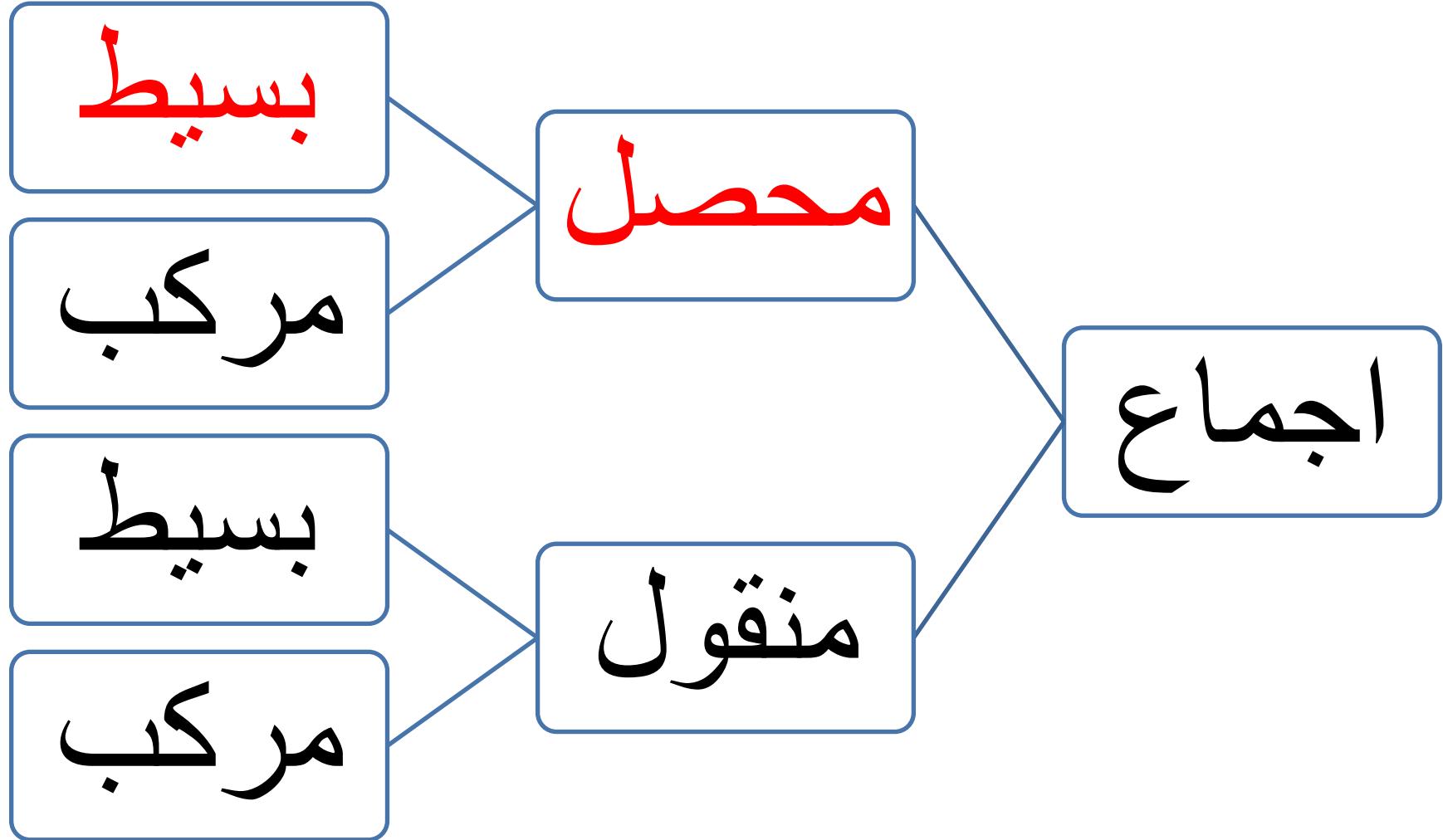
اجماع

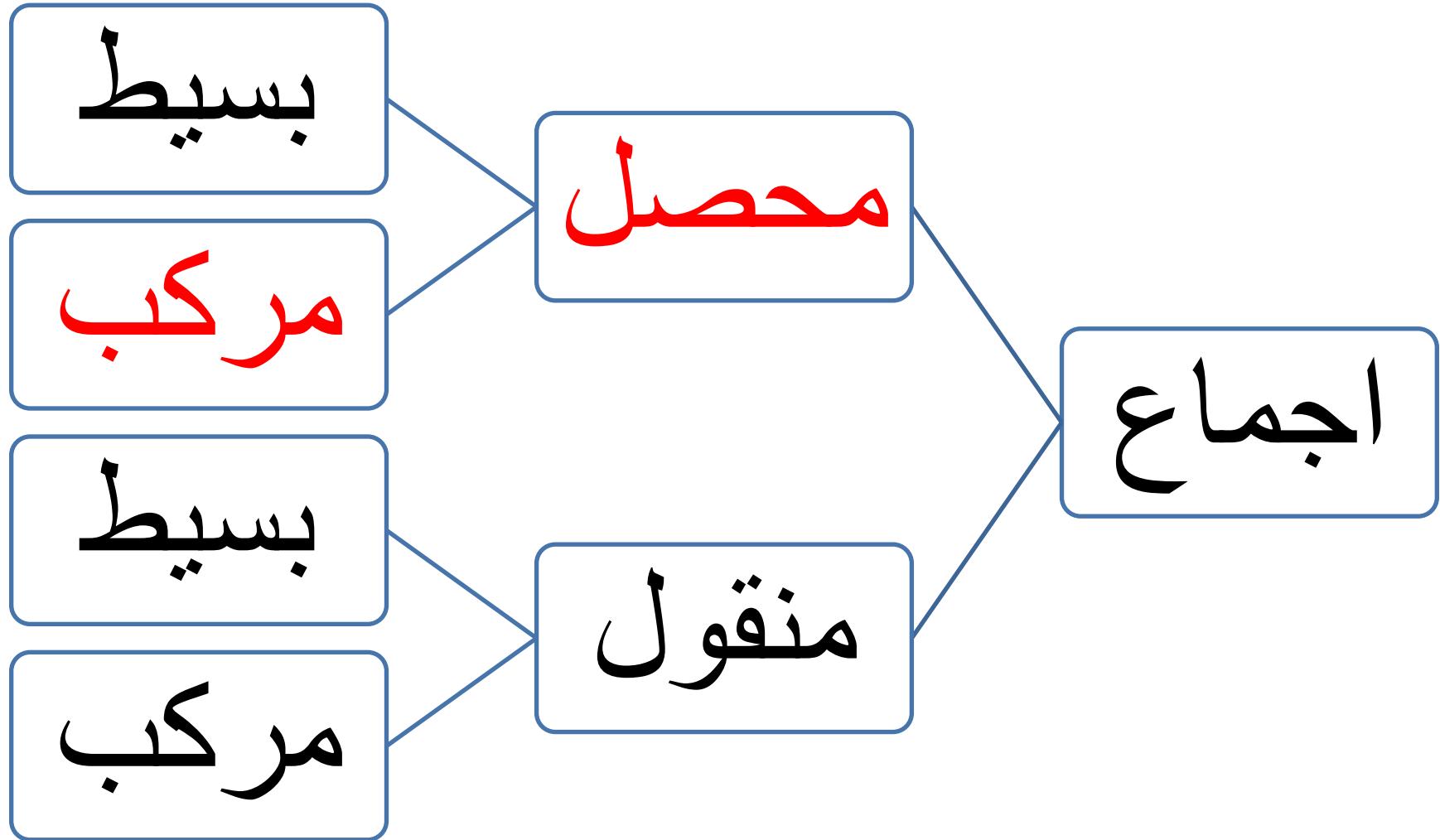
محصل

منقول

اجماع

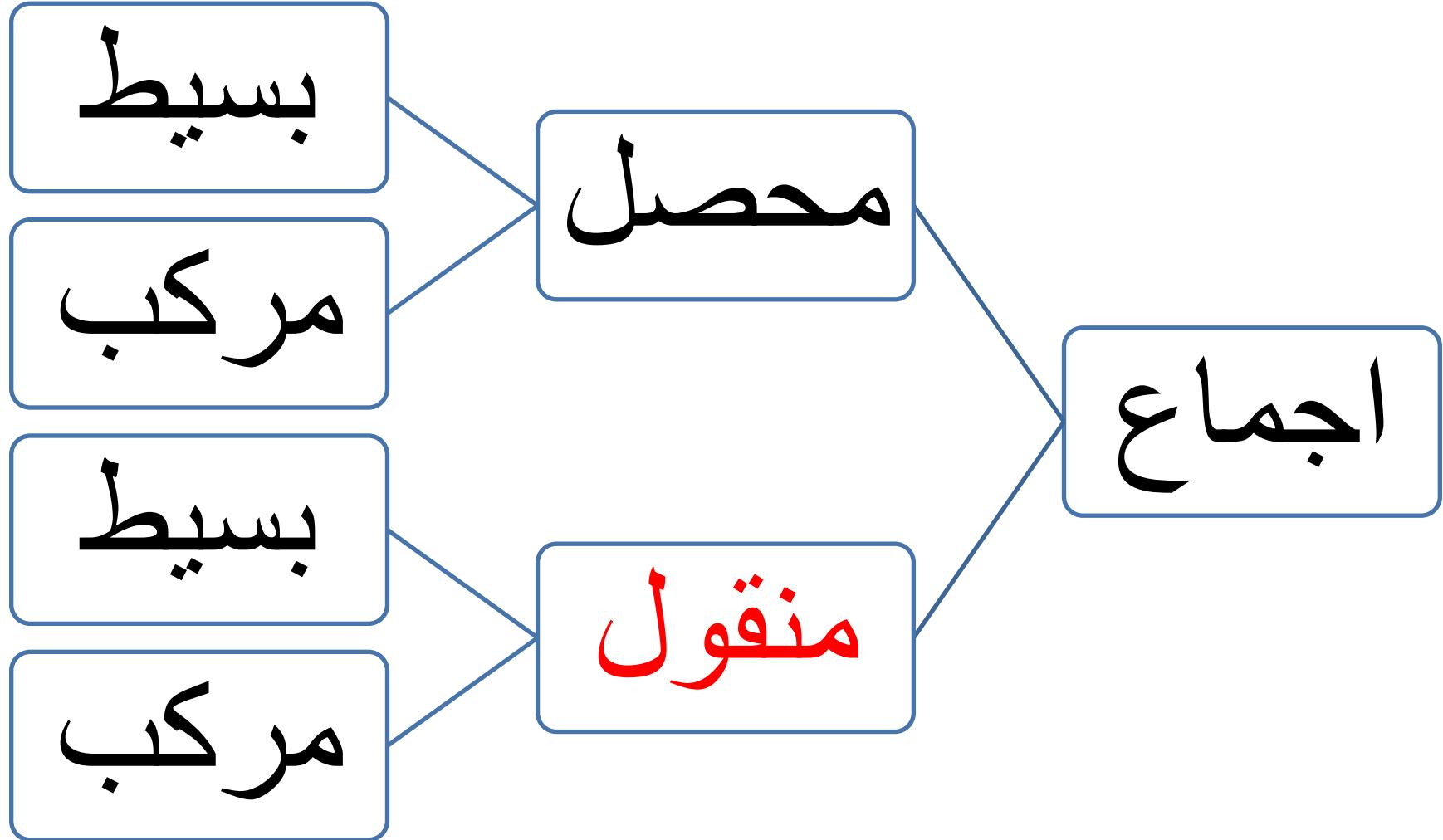
تنافی مدلول
مطابقی در اینجا
باعت تنافی در
مدلول التزامی
نمی شود.

تنافی و تکاذب
فتوا نسبت به
هم باعث کاهش
ارزش احتمال
بعد از تجمیع می
شود.

اشکال شهید
صدر

چند فتوا که
همگی در نفی
یک نظر
مشترکند.

اجماع محصل
مرکب

اجماع منقول

اول: حجیت خبر واحد

دوم: اجماع منقول إخبار حسی

سوم: مفروض دانستن قاعدة أصالة الحس

چهارم: حجیت اجماع محصل

پنجم: دوری از تسامحات در نقل اجماع

پیش فرض های
حجیت اجماع
منقول

اجماع منقول

حجیت خبر واحد در
 موضوعات

اول: حجیت خبر واحد

دوم: اجماع منقول اخبار حسی

سوم: مفروض دانستن قاعدة أصلة الحس

چهارم: حجیت اجماع محصل

پنجم: دوری از تسامحات در نقل اجماع

پیش فرض های
حجیت اجماع منقول

اجماع منقول

- اشكال و جواب

اجماع منقول

- این اشکال مطرح می‌شود که هریک از فتاوای فقهای گذشته به تنها برای ما حجیت ندارد. بنابراین نقل فتاوای آن‌ها هم حجت نخواهد؛ زیرا ما مقلد نیستیم و این بحث را به عنوان مجتهد مطرح می‌کنیم.

اجماع منقول

- آنچه برای ما نقل می‌شود، ملزم (اتفاق فقها) است؛ اما آنچه برای ما حجت است، لازم (رأی معصوم - عليه السلام -) است که نقل نشده است.
- گفته‌اند وقتی مدلول مطابقی خبر در اجماع منقول که خود رأی فقها است، حجت نباشد، مدلول التزامی خبر که رأی معصوم - عليه السلام - است، هم حجت نخواهد بود.

اجماع منقول

- در منطق خواندهایم که تا مدلول مطابقی نباشد، نوبت به مدلول التزامی نمی‌رسد؛ چون وجود مدلول التزامی لازم مدلول مطابقی است؛ به عبارت دیگر اگر لفظی ما وضع له ندارد، لازم ما وضع له هم برایش معنا ندارد و مدلول التزامی لازم ما وضع له است.

اجماع منقول

- حال سؤال این است که آیا در بحث حجت نیز مدلول التزامی تابع مدلول مطابقی است؟ یعنی ابتدا باید مدلول مطابقی حجت باشد تا مدلول التزامی حجت شود؟

اجماع منقول

- دو مبنا در اینجا وجود دارد. یک مبنا که مبنای آیت الله خوئی - رضوان الله علیه - هم است، می‌گوید در بحث حجیت، مدلول التزامی تابع مدلول مطابقی نیست.
- مبنای دیگر می‌گوید مدلول التزامی تابع مدلول مطابقی است. اگر کسی مبنای عدم تابعیت را قبول داشته باشد، در بحث اجماع منقول می‌گوید می‌تواند مدلول مطابقی (اتفاق فقهاء) حجت نباشد؛ اما مدلول التزامی (رأى معصوم - عليه السلام -) حجت باشد.

اجماع منقول

• رأی درست این است که مدلول التزامی در حجیت تابع مدلول مطابقی است؛ اما این تابعیت در در جایی است که حجیت مدلول مطابقی با تعارض از بین برود و کسانی که مثل شهید صدر - رضوان اللّه علیه - این مبنا را می‌پذیرند، در بحث اجماع منقول چنین پاسخ می‌دهد که اینجا اصلاً تعارضی در میان نیست و حجیت نسبت به مدلول مطابقی فی حد نفسه معنادار نیست.